

पुष्प - १३ : मनोबल

आतां कोदंड घेउनि हाती

१. अभ्यास अथवा कोणतेही काम करायचे तर प्रथम आत्मविश्वास हवा : त्यासाठी मनोबल चांगले हवे.
२. युद्धापूर्वी गांगरलेल्या अर्जुनाला म्हणूनच भगवंत प्रथम त्याच्या शक्तीची, सामर्थ्याची, पराक्रमाची आठवण करून देतात.
३. रामायणातील कथा : सिंधुल्लंघन करण्यासाठी पंपा सरोवराच्या किनाऱ्यावर उभे ठाकलेले वानरगण : मारुतीरायाला त्यांच्या सामर्थ्याची व क्षमतेची आठवण करून देतात जांबुवंत.
४. तुकोबारायही आपल्याला मनाशी रुजवात करण्यास सांगतात :

संतबोल

- तूं शूरवृत्तीचा ठावो। क्षत्रियांमार्जीं रावो। तुझिया लाठेपणाचा आवो। तिहीं लोकीं॥ (ज्ञा. २.९)
- तुवां संग्रामीं हरू जिंतिला। निवातकवचांचा ठावो फेडिला। पवाडा तुवां केला। गंधर्वासी॥ (ज्ञा. २.१०)
- संकोचोनि काय जालासी लहान। घेईं अपोशण ब्रह्मांडाचें॥ (श्रीतुकोबाराय)

मंजिरी : मनोबल - १३

१. केवळ अभ्यासच नव्हे तर कोणताही नवीन उपक्रम हाती घेण्यासाठी स्वतःबद्दल, स्वतःच्या क्षमतांबद्दल विश्वास हवा.
२. मनोबल असेल तरच असा आत्मविश्वास हस्तगत होतो.
३. प्रसंगी, आपले जवळचे चांगले मित्र या कामी मदतीस येतात. आपल्या मित्रांच्याबाबतीतदेखील आपणही तेच करायचे असते. मित्राला धीर देणे, त्याच्या सुप्त क्षमतांची त्याला जाणीव करून देणे, हाच मित्रधर्म होय.
४. आपल्या मनामध्ये नितांत सामर्थ्य असते. आपणच अतिशय क्षुल्लक गोष्टींमध्ये गुंतून राहून मनाची शक्ती वाया दवडत राहतो. मनाच्या शक्तीचा असा अपव्यय थांबवला की आपोआपच मनोबल दृढ बनते.
५. आपल्या मनाशी त्यासाठी सतत संवाद ठेवावा लागतो. मनाशी मित्रत्व साध्य करावे लागते.

संतबोल

- हे पाहतां तुझेनि पाडें। दिसे त्रैलोक्यही थोकडें। ऐसे पौरुष चोखडें। पार्था तुझे। (ज्ञा. २.११)
- मना एक करीं। म्हणजे जाईन पंढरी। उभा विटेवरी। तो पाहेन सांवळा।।
करीन सांगसी तें काम। जरी जपसी हें नाम। नित्य वाचे राम। हरि कृष्ण गोविंदा।। (श्रीतुकोबाराय)